

2022/2023 укыу йылында
өлкә кимәлендә узғарылған башкорт (туған) теленән һәм әзәбиәтенән
олимпиада һораулары. 7-8 синыф.

1. **Кеше, тел, белем, дуҫ, бер** һүзәрәнә тамырзаш һүзәр табып яз, уларзың тамырзарын билдәлә. Нимә ярзамы менән яңы һүзәр яһала?
2. **Тирәк, тире, тир, тирмән, тирә.** Һүзәрзең тамырзарын билдәлә, һәр һүзәр мэгәнәнән аңлат (рус теленә тәржемә ит), улар менән һүзбәйләнеш төзө.
3. Һүзәргә антонимдар табып яз. Ошо һүзәр тураһында ике-өс мәкәл исләп яз.
Тиз – _____ Тәрән - _____
Йылы – _____ Күп - _____
Якын – _____ Тулы - _____
4. **Ағас, қояш, һауа, ер, йылға, күл, көн, күнел, кәйеф, уйзар.** Бирелгән һүзәрзе кулланып, яз тураһында қысқа текст яз.
5. Кешеләрзең хис-тойғоларын, кисерештәрән, йән эйәләренән, предметтарзың тауыштарын сағылдырыу, коштарзы сакырыу йәки қыуыузы белдереү өсөн һүзәр нисек атала? Уларзы кулланып 3-5 һөйләм яз.
6. **Йеләк, кала** һүзәрән берлектә һәм күплектә зат менән үзгәрт, ялғаузарын билдәлә.
7. Тормош – диңгез, ғүмер – акқан һыу (мәкәл). Һөйләмдең төрөн билдәлә, уның график схеманын күрһәт.
8. Ике йәки бер нисә тамырзан, йә нигез һүзән яһалып, бер төшөнсә белдергән һүзәр нисек атала? Миҫалдар килтерегез. Улар менән һөйләмдәр төзө.
9. Курай мәңге Урал тип йырлай (М.Һибәт). Һөйләмдә қылымды табып, уның заманын, затын, һанын билдәлә.
10. Һөйләмдәрзә тейешле тыныш билдәләр қуй. Улар нимә менән катмарланған?
Һаумы қояш һаумы якты көн!
Һаумы урман қояшлы күл!
11. Ямғыр яуһа – ер бәхете, батыр тыуһа – ...
а) ... ил бәхете.
б) ... яу сәғәте.
в) ... гөл бәхете.
12. Йырзың еңел көйгә әйтәлеп, бейеү хәрәкәтен озатыусы төрө -
а) һамак.
б) йомак.
в) такмак.

13. Әзәби әсәрзә ннзәңдер зурлығын кесерәйтәп күрһәтәү -
а) метафора.
б) литота.
в) гипербола.
14. «Тыуған теләм тыуған еремдә яңғыраһа мәңгә йыр булып, һис үкенмәс инем, гүремдә ятканда ла кара ер булып» - авторы кем?
а) Рәми Ғарипов.
б) Рауил Бикбай.
в) Кәзим Аралбай.
15. 1905-1954 йылдарҙа йәшәгән күренекле әзһбә -
а) һәзһә Дәүләтшина.
б) Кәтибә Кһнйәбулатова.
в) Гәлһур Якупова.
16. Кол Ғәлһзәң «Йософ кһссаһы» әсәрә касан ижад ителгән?
а) 1233 йылда.
б) 1557 йылда.
в) 1773 йылда.
17. «Ер шарының катаһына караһаң якшы ғына...» - был шһғыр юлдары Мостай Кәримдәң кайһы әсәрәнән?
а) «Росһиянмын».
б) «Кайын япрағы тураһында».
в) «Өсөнсө көн тоташ кар яуа».
18. Кызырас, Юлдаш - был геройзар З.Бһишеваның кайһы әсәрәнән?
а) «Һөнәрсә менән Өйрәнсек» хикәйәте.
б) «Дуһ булайык» повесы.
в) «Кәмһетелгәндәр» романы.
19. Кайһы шағһрә «Акбузат» балалар журналының мөхәррире?
а) Гәлназ Котоева.
б) Ларһса Абдуллина.
в) Тәһзилә Дәүләтбһрҙһна.
20. Назар Нәжмһзәң «Өфө йүкәләре» шһғырына кайһы композитор көй язған?
а) Рим Хәсәнов.
б) Заһһр Исмәғһлев.
в) Салауат Нһзаметдһнов.

2022/2023 укыу йылында
өлкә кимәлендә узғарылған башкорт (туған) теленән һәм әзәбиәтенән
олимпиада һораулары. 9-11 синыф.

1. Ике һүззән, йәки ике тамырзан торған географик атамалар исләп яз. Улар яһалышы буйынса ниндәй төркөмгә карай?

2. Серем, серзәш, серегез, серзәр, сере, серле. Һүззәрзең ялғауларын табып, билдәләгез. Үзгәртеүсә ялғауларзы бер рәткә, яһаусыларзы икенсе рәткә айырып язығыз.

3. Бирелгән исемдәрзән сифаттар төзө.

Моң – _____ йәм - _____

кояш – _____ яз - _____

күңел - _____ кыш - _____

Бирелгән һүззәрзе кулланып, 4-5 һөйләмдән торған текст яз.

4. Кемдең белеме бар, шуның кәзере бар (мәкәл). Һөйләмдең график схемаһын күрһәтегез, уның төрөн билдәләгез. Ябай һөйләм кушма һөйләмдән ни яғы менән айырыла?

5. Үткер кайсы, үткер тел, үткер һүз, үткер караш. Һәр һүзбәйләнештә **үткер** һүзе ниндәй мәғәнә аңлата? Әйтелеше һәм язылышы бер төрлө булып, төрлө мәғәнә аңлатыусы һүззәр нисек атала? Тағы миҫал килтер.

6. Һөйләмдә тейешле тыныш билдәләр куйығыз:

Батырзар билбауларын ыксымлап тотоп бер урында тороп түзмәй ары-бире йөрөйзәр йырсылар такмактарын көйләп сей йомортка эсәләр курайсылар курайзарына һыу бөркөп курай дымлайзар ти.

7. Нимә ул текст? Текстның ниндәй төрзәре бар? Текстның стилдәрен һанап үт. Уларзың айырмаһы нимәлә?

8. Бер нисә кәрзәш булмаған тел өсөн уртақ һүззәр нисек атала? Миҫалдар яз.

9. Көн шундай матур, йылы. Концертта катнашқан малай – мин.

Һөйләмдәрзә хәбәрзе табып, уның ниндәй һүз төркөмөнән килеуен билдәләз.

10. Башкорт мәкәлдәренен рус эквиваленттарын яз:

Унау берәүзе көтмәй. Кем арбаһына ултырһаң, шуның йырын йырлайһың. Балык башынан серей. Мәкәлле һүз – акыллы һүз. Укыу төбө – тукуу. Укыу төбө – тукуу, тип кайһы осракта әйтәләр?

11. Илдең көнө – ир менән, ирзең көнө - ...

а) ... - көл менән.

б) ... – гөл менән.

в) ... - ил менән.

12. “Бала нык илак булһа, үскәс йырға бик оҫта була,” – был ...
а) ырым.
б) юрау.
в) һынамыш.
13. «Һәр кемдән алкыш алһаң, күп йәшәрһең ...» - был юлдар Мифтахетдин Акмулланың кайһы шиғырынан?
а) «Башкорттарым, укыу кәрәк, укыу кәрәк!».
б) «Нәсихәттәр» .
в) «Инсафлык»
14. 1910-1919 йылдарҙа ижад иткән каһарман шағир -
а) Сафуан Якшығолов.
б) Шайехзада Бабич.
в) Булат Ишемғол.
15. 1945-1955 йылдарҙа ижад иткән атаклы шағир -
а) Рәшит Ниғмәти.
б) Рауил Бикбай.
в) Рәми Ғарипов.
16. «Мөхәббәт – ул, әйтерһең дә, утлы йәшен...» - кем шиғыры -
а) Рәши Назаров.
б) Салауат Әбүзәр.
в) Мөнир Иксанов.
17. “Үлтер, улым, фашисты!” - был поэманың авторы ...
а) Ғәлимов Сәләм.
б) Рәшит Ниғмәти.
в) Назар Нәжми.
18. Тимербулат карт, Вәли Абуталипов – был геройҙар Сәғит Ағиштең кайһы әсәренән?
а) «Кунак һәм намыс» хикәйәһе.
б) «Мәхмүтов» повесы.
в) «Нигеҙ» романы.
19. Драматургияла Салауат Юлаев образын тыуҙырған әзип -
а) Мәжит Ғафури.
б) Дауыт Юлтый.
в) Баязит Бикбай.
20. «Ер рухы» исемле триптихтың (картина) авторы -
а) Р.Зәйнетдинов, Г.Калитов.
б) Әхмәт Лотфуллин.
в) В.Шульга.

Ижади эш. 7-8 сыныф.

Бирелгән бер теманы үзегез һайлап, инша язығыз.

Әзәп барза – иман бар.

Халык ижады – халык хазинаһы.

Рәми Ғариповтың тормош юлы һәм ижады

Ижади эш. 9-11 сыныф.

Бирелгән бер теманы үзегез һайлап, инша язығыз.

Зәйнәб Биишева – халык язуһы.

Туған яктың данлы батырлары.

Минең остаздарым.

Вопросы и задания областного этапа областной олимпиады школьников по башкирскому языку и литературе на 2022-2023 учебный год. 7-8 классы

1. Найдите однокоренные слова, выделите корень. Определите, каким способом образованы эти слова.
2. Объясните значение слов. Выделите их корень. Составьте с ними словосочетания.
3. Найдите и запишите антонимы к данным словам. Вспомните и запишите две-три пословицы с данными словами.
4. Составьте мини текст с использованием данных слов.
5. Определите, какой термин скрывается под данным определением. Приведите примеры.
6. Измените данные слова по числам и лицам. Выделите формообразующие аффиксы.
7. Определите тип предложения, составьте графическую схему. Объясните, в чем отличие простого предложения от сложного. Приведите примеры.
8. Приведите примеры сложных слов. Составьте с ними предложения.
9. Найдите в предложении глагол, определите его грамматическое значение.
10. Расставьте знаки предложения в данном предложении.
11. Установите соответствие текста.
12. Установите соответствие жанровых форм.
13. Определите тропы как художественные средства.
14. Установите авторство поэтического текста.
15. Установите биографию писателя.
16. Определите хронологию указанного произведения.
17. Установите отрывок произведения.
18. Установите героев произведения.
19. Назовите редактора детского журнала «Акбузат».
20. Назовите композитора, написавшего музыку на стихи.

Вопросы и задания областного этапа областной олимпиады школьников по башкирскому языку и литературе на 2022-2023 учебный год. 9-11 классы

1. Спомните и запишите географические названия, состоящие из двух и более слов, или корней. Определите, какие это слова по составу.
2. Найдите и выделите аффиксы в данных словах. Выпишите отдельно разные виды аффиксов.
3. Образуйте из данных имен существительных имена прилагательные. Используя эти слова, составьте мини текст.
4. Определите тип предложения, составьте графическую схему. Объясните, в чем отличие простого предложения от сложного. Приведите примеры.
5. Определите, какое значение имеет одно и то же слово в данных словосочетаниях. Как называются слова, сходные по звучанию и написанию, но имеющие разное лексическое значение? Приведите примеры.
6. Расставьте знаки препинания в данном предложении.
7. Что такое текст? Какие типы текстов бывают? Перечислите стили текстов. В чем их отличие?
8. Какой термин скрывается под данным определением? Приведите примеры.
9. Найдите в предложениях сказуемое и определите, чем оно выражено.
10. Запишите русские эквиваленты башкирских пословиц.
11. Установите соответствие текста.
12. 2. Определите вид народного обряда.
13. 3. Установите отрывок произведения.
14. 4. Установите биографию поэта.
15. 5. Установите хронологию творчества.
16. 6. Установите авторство произведения.
17. 7. Установите автора текста.
18. 8. Установите героев произведения.
19. 9. Автор создавшего образа народного героя.
20. 10. Определите автора картины.